

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.61](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.61)

УДК 338.48

З. М. Герасимів,

*кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства, ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
ORCID: 0000-0002-2505-2769*

О. І. Замора,

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства, ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
ORCID: 0000-0002-6531-2270*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Z. Gerasymiv

*PhD (Geographical Scences), Associate Professor,
Associated Professor of the Department of economics of the enterprise
Separated Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
«Berezhany Agrotechnical institute»*

O. Zamora

*PhD (Economic Scences), Associate Professor,
Associated Professor of the Department of economics of the enterprise
Separated Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
«Berezhany Agrotechnical institute»*

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE TOURIST INDUSTRY ARE IN THE TERNOPIIL REGION

У статті розкрито важливість розвитку туристичної галузі в Тернопільській області. Розглянуто передумови розвитку туризму. Зазначено галузі економіки, які залежать від розвитку туризму. Досліджено природно-заповідний фонд, динаміку туристичних потоків. Перелічено найважливіші туристичні бренди Тернопільщини. Розглянуто різні види туризму, що розвиваються в області. Проаналізовано основні проблеми розвитку туристичної галузі.

Розкрито можливості розвитку туризму в області. Розглянуто передумови залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Розкрито причини низької конкурентоспроможності вітчизняного туристичного продукту. Перелічено основні стримуючі фактори, які перешкоджають розвитку туристичної сфери. Наголошено на необхідності держаної підтримки та стимулювання розвитку туризму та споріднених із ним галузей. Охарактеризовано перспективи розвитку туризму. Запропоновано заходи, реалізація яких сприятиме ефективному розвитку туристичної галузі в області.

The tourism is a perspective and profitable industry. The social and economic increase, the steady development of rural territories are provide by tourism. The importance of development of tourist industry in the Ternopil region described in the article. The preconditions of development of tourism are considered. The comfortable economic and geographical location, the picturesque

landscapes, the favorable climate, a large number of forests and parks, rivers and lakes, the mineral springs, the architectural, the archaeological, the historical, the culture sights are promote to development of tourism in the Ternopil region.

The different industries of economy are depend to development tourism. They marked in the article. A naturally protected fund and the dynamics of tourist streams investigated. The major tourist brands of Ternopil region enumerated. The different types of tourism of region are considered. The basic problems of development of tourist industry analyzed.

The not enough infrastructure, lack of skilled shots in the tourism, unsatisfactory state of many tourist objects, absence of the proper advertisement, imperfection of legislation, property incentives for development of rural green tourism are impede of realization of tourist potential of region. Possibilities of development of tourism in the region are exposed. Preconditions of bringing of foreign investments are considered. Reasons of short competitiveness of home tourist product are exposed.

Basic retentive factors of interfere of development of tourist sphere are enumerated. State support and promotion of tourism and related industries needed. The measures are the providing of realization of strategy of development of tourism as one of priority directions of national economy, optimization of legislation in the tourism, creation of preconditions for bringing in of home and foreign investments, providing of training of professional personnel in the tourism.

It is necessary to accept all measures for the increase of competitiveness of tourist product on internal and external markets, to stimulate development of perspective types of tourism, assist converting of tourist sphere into tourist business that will give an opportunity to heave up the economy of region and provide considerable receivables in a budget.

Ключові слова: туризм, туристична сфера, індустрія туризму, зелений туризм, туристичний потенціал, туристичний бізнес.

Keywords: tourism, tourist sphere, industry of tourism, green tourism, tourist potential, tourist business.

Постановка проблеми. Туризм є перспективною та прибутковою галуззю у багатьох країнах світу. Розвиток його, поряд з виробництвом, є важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання та сталого розвитку сільських територій. Туризм впливає на функціонування транспорту, торгівлі, сільського господарства, харчової та легкої промисловості, готельно-ресторанного бізнесу. На сучасному етапі розвитку продуктивних сил саме розвиток туристичної галузі може забезпечити зростання економіки регіону, допомогти створити нові робочі місця, стати важливим джерелом наповнення бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем та перспектив розвитку туризму присвячені праці багатьох вчених, серед яких Н. П. Ващенко, В. Г. Гуляєва, Н. В. Багров, М. І. Долішній, Л. І. Давиденко, В. К. Євдокименко, В. С. Преображенський, О. П. Мельник, В. Ф. Кифяк, Л. П. Царик, П. Л. Царик, І. М. Школа та інші. Однак недостатньо дослідженими залишаються проблеми регіонального розвитку туризму, можливості залучення інвестицій, стимулювання розвитку туристичного бізнесу, ефективного використання туристичного потенціалу.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення актуальних проблем розвитку туристичної галузі та визначення перспектив туризму як одного з провідних напрямів економіки регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тернопільська область має хороші передумови для розвитку туристичної галузі, оскільки на її території поєднано сприятливі природно-рекреаційні можливості та багату історико-культурну спадщину, що створює можливості для розвитку різних видів рекреації та туризму, для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Зручне економіко-географічне положення, мальовничі ландшафти, сприятливий клімат, достатня кількість лісових масивів та парків, річок та озер, мінеральних джерел, велика кількість архітектурних, археологічних, історичних пам'яток, надбання культури забезпечують потужний туристичний потенціал Тернопільщини. Однак туристична галузь в регіоні не розвинута належним чином і не завжди є конкурентоспроможною на національному та міжнародному ринках. Складна економічна та політична ситуація в країні, недосконалість законодавства у сфері туризму стримують іноземних туристів та перешкоджають виробництву конкурентоспроможного продукту.

Необхідно максимально використати потенційні можливості для розвитку туризму, що у майбутньому дозволить вивести туристичну галузь Тернопільщини на високий рівень, перетворивши її в індустрію туризму і забезпечивши значні надходження до бюджету. Для цього слід застосувати комплексний підхід, забезпечивши належне функціонування існуючих та будівництво нових об'єктів інфраструктури, позиціонуючи бренд Тернопільщини як регіону, привабливого для туристів, в Україні та за її межами.

Природно-заповідний фонд області у своєму складі налічує 639 одиниць території та об'єктів. Фактична площа природно-заповідного фонду області (без урахування площі тих об'єктів, що входять до складу територій інших заповідних об'єктів) – 123228,0699 гектарів. Відношення площі природно-заповідного фонду до площі Тернопільської області (показник заповідності) становить 8,91 % [1].

В залежності від мети в Тернопільській області розвиваються такі основні види туризму (рис. 1):

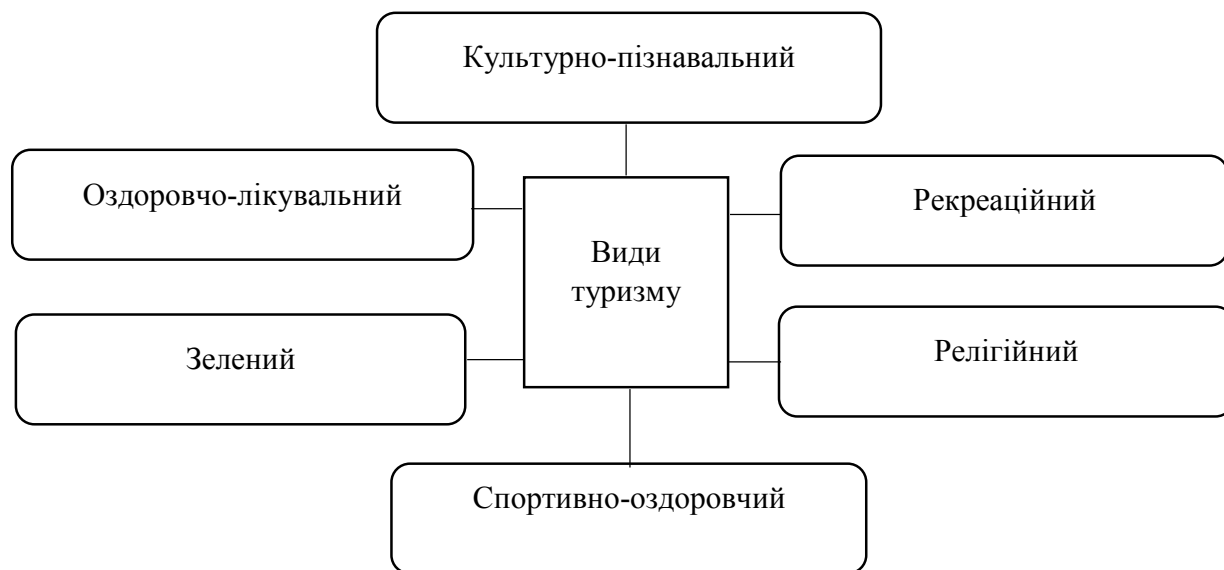

Рис. 1. Основні види туризму в Тернопільській області залежно від мети подорожі

Тернопільщина як визнаний туристичний край позиціонується в Україні та закордоном завдяки широко відомим брендам: «Дністровський каньйон», «Замки Тернопілля», «Печери Тернопільщини», «Борщівська вишиванка», «Бучач і Пінзель», «Урочище Червоногород», «Мальовнича Бережанщина», «Медобори, Товтри запрошують» [2].

Проаналізувавши динаміку туристичних потоків слід відмітити, що найбільша кількість туристів (50257 осіб) обслуговувалась туроператорами та турагентами у 2003 році, серед них в'їзні іноземні туристи склали 8,9 %, виїзні туристи - 7,7 % і внутрішні туристи – 83,4 %. Найменша кількість туристів на території області була у 2015 році – 6668 осіб, серед яких в'їзні (іноземні) туристи склали лише 0,8 %, основну ж кількість (74,5 %) становили виїзні туристи. Після 2015 року спостерігається збільшення туристичних потоків, кількість туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності зростає до 13103 осіб у 2018 році (у 2 рази, порівняно із 2014 роком), однак іноземних туристів серед них не було. Переважну більшість (72,4 %) склали виїзні туристи (табл.1).

**Таблиця 1.
Туристичні потоки в Тернопільській області, осіб [1]**

	2000 р.	2003 р.	2006 р.	2009 р.	2012 р.	2015 р.	2018 р.
Кількість туристів, що обслуговувались туроператорами та турагентами, усього	24343	50257	35814	23095	12320	6668	13103
у т.ч. в'їзні (іноземні) туристи	797	4482	396	453	2	55	–
виїзні туристи	4347	3858	4734	5804	6035	4970	9485
внутрішні туристи	19199	41917	30684	16838	6283	1643	3618

Для організації туризму, відпочинку та оздоровлення людей на Тернопільщині є всі необхідні умови, однак недостатньо розвинута інфраструктура, нестача кваліфікованих кадрів у сфері туризму, незадовільний стан багатьох туристичних об'єктів, відсутність належної реклами, недосконалість законодавства, відсутність стимулів для розвитку сільського зеленого туризму перешкоджають реалізації туристичного потенціалу області в повній мірі.

Особливістю розвитку туризму Тернопільщини є зосередження більшості культурно-історичних об'єктів у районних центрах.

Основними можливостями розвитку туристичної галузі Тернопільської області є:

- використання географічного положення для збільшення міжобласних туристичних потоків;
- використання природного потенціалу для розвитку сільського зеленого, екологічного, водного, оздоровчо-лікувального відпочинку;

- залучення об'єктів історико-культурної спадщини до нових пізнавальних та розважальних туристично-рекреаційних проєктів;
- облаштування закладів розміщення та відпочинку в місцях із туристичними атракціями;
- впровадження новітніх технологій у процесі здійснення туризму та рекреації;
- облаштування транспортної інфраструктури дасть змогу збільшити кількість пасажироперевезень у межах області до об'єктів туризму;
- збільшення кількості готельних закладів та агросадиб дасть змогу здійснювати довготривалі відпочинки поблизу туристичних дестинацій;
- створення якісного туристичного продукту через зростання конкуренції на ринку туристичних послуг [4].

Основними стримуючими факторами, що перешкоджають ефективному розвитку туризму, є наступні:

- складна економічна та політична ситуація у країні;
- недосконалість законодавчої бази;
- недостатній розвиток об'єктів інфраструктури;
- відсутність належного транспортного сполучення та умов для прийому туристів;
- вузький асортимент та низька якість туристичних послуг;
- недостатнє фінансування для підтримання в належному стані та реконструкції історико-архітектурних пам'яток;
- низька конкурентоспроможність туристичного продукту на вітчизняному та зарубіжному ринках;
- відсутність належної мотивації для розвитку туристичного бізнесу;
- недостатня розробленість туристичних маршрутів;
- нестача професійних кадрів у сфері туризму;
- відсутність ефективної стратегії розвитку туризму на державному та регіональному рівнях;
- низька поінформованість населення за межами області про привабливі туристичні об'єкти Тернопільщини.

Без належної державної підтримки та стимулювання розвитку туризму, неможливим є перетворення його на потужну індустрію, послуги якої були б конкурентоспроможними на вітчизняному та зарубіжному ринках і яка б забезпечувала створення робочих місць, розвиток готельно-ресторанного бізнесу, сфери послуг, транспортної інфраструктури, інших галузей, що дозволило б забезпечити значні стабільні надходження до бюджету.

Реалізація заходів з розвитку туристичної індустрії допоможе створити сучасну туристичну інфраструктуру, збільшити частку візного туризму, що водночас позитивно вплине на розвиток таких видів економічної діяльності, як транспорт, готелі та ресторани, роздрібна торгівля, харчова промисловість, будівництво, зв'язок, страхування, фінансове посередництво, діяльність у сфері відпочинку і розваг, культури та спорту тощо, пожвавить місцеву економіку, створить додаткові постійні та сезонні робочі місця, стимулюватиме розвиток народних ремесел і культурної спадщини [3].

Основними заходами, які слід здійснити для перспективного розвитку туристичної сфери Тернопільської області, є наступні:

- забезпечити реалізацію стратегії розвитку туризму на державному та регіональному рівнях;
- сприяти розвитку туризму як одному з пріоритетних напрямів національної економіки;
- оптимізувати законодавство у сфері туризму з європейським та світовим;
- забезпечити податкове стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності у сфері туризму;
- створити передумови для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій;
- інтенсивно використовувати сучасні інформаційні засоби для поширення інформації серед потенційних українських та іноземних туристів про привабливі туристичні об'єкти регіону;
- забезпечити підготовку професійних кадрів у сфері туризму;
- організувати ремонт та підтримання в належному стані доріг та інших об'єктів інфраструктури;
- створити передумови для розвитку сільського зеленого туризму;
- створювати інноваційний туристичний продукт;
- розробити механізм ефективного функціонування туристичної галузі в Тернопільській області.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Необхідно вжити усіх заходів для підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту на внутрішньому та зовнішньому ринках, стимулювати розвиток перспективних видів туризму, активно використовувати інформаційні технології для просування туристичного продукту Тернопільщини на внутрішньому та зовнішньому ринках, сприяти перетворенню туристичної сфери у туристичний бізнес, що дасть змогу підняти економіку регіону, створити робочі місця та забезпечити значні надходження до бюджету.

Література.

1. Мережа природно-заповідного фонду. *Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації* : вебсайт. URL: <http://www.ecoternopil.gov.ua> (дата звернення: 8.10.2019).
2. Про проєкт розвитку туризму в Тернопільській області на 2016-2020 роки : Розпорядження голови обласної державної адміністрації від 29 грудня 2015 р. № 828-од URL: <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/catalog/main/ua/4503> (дата звернення: 15.10.2019).
3. Городиський Ю., Манько А. Проблеми і перспективи розвитку туризму у Тернопільській області. *Вісник Львівського університету. Сер. Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 29. С. 36-42.

4. Пушкар Б. Основні напрями оптимізації розвитку рекреаційного господарства Тернопільської області. *Вісник Львівського університету. Сер. географічна*. 2014. Вип. 47. С. 224-234.

References.

1. Department of Ecology and Natural Resources of Ternopil Regional State Administration (2019), "Network of nature reserve fund", available at: <http://www.ecoternopil.gov.ua> (Accessed 8 October 2019).

2. Oblasna derzhavna administratsiia (2015), "Order of the Head of the Regional State Administration "About the project of development of tourism in Ternopil region for 2016-2020"", available at: <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/catalog/main/ua/4503> (Accessed 15 October 2019).

3. Horodys'kyj, Yu. and Man'ko, A. (2012), "Problems and prospects of development of tourism in Ternopil region", *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Serii Mizhnarodni vidnosyny*, vol. 29, pp. 36-42.

4. Pushkar, B. (2014), "Main directions of optimization of development of recreational economy of Ternopil region", *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Serii heohrafichna*, vol. 47, pp. 224-234.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2019 р.